

Til: AVDELINGSSTYRET

Fra: DEKAN

Saksframlegg ved: Arnulf Omdal

Dato: 15.11.04

A44/04 Studieprogram for studieåret 2005/2006 og foreløpig studieprogram for studieåret 2006/2007 innen lærerutdanningen

Vedlegg:

1. Oversikt over gitte studietilbud de senere årene ved ALT
2. Notat fra Margret Hovland av 24.10.04
3. Notat fra Trond Arnesen av 05.11.04
4. Notat fra Roar Madsen av 05.11.04
5. Notat fra Anne B Lund av 03.11.04
6. Notat fra Svein-Otto Skjærvold mfl av 12.11.04
7. Notat fra Trygve Bremnes av 22.10.04

1. INNLEDNING

Drøftingen i Avdelingsstyret 26. oktober munnet ut i en utsetting av saken til ekstraordinært møte 19. november. Sentrale tema som Avdelingsstyret tok opp i sin drøfting 26. oktober – og som delvis også ble tøtsjet under sak A 40/10 på samme møte – var bl.a

- Det flerkulturelle perspektivet: å få dette inn i mange fag/utdanninger, og ikke bare "monopolisert" til ett studietilbud
- Problemet med at studenter ikke møter aktuelle valg-/fordypningsfag innen obligatorisk del av allmennlærerutdanningen
- (Mis-)forholdet mellom nasjonale føringer og vår faktiske fagportefølje
- Satsing på samfunnsfag og samtidig opprettholde et valgfagstilbud innen NSM: Vil sistnevnte tilbud være en konkurrent i forhold til rekruttering til samfunnsfagmaster?

2. STUDIEPROGRAMMENE VÅRE REISER KOMPLEKSE PROBLEMSTILLINGER

Spørsmålet om studieprogrammet innen lærerutdanning er komplisert. Denne kompleksiteten har sammenheng med en rekke forhold:

- a) Hyppige endringer av allmennlærerutdanningens struktur og fagportefølje gjennom stortingsvedtak og påfølgende nye nasjonale rammeplaner. Konsekvensen er vår faglige portefølje ikke alltid er på a conto med utdanningsaktivitetene som er finansiert gjennom grunnbevilgningen: Enten mangler vi fagportefølje for å møte nye faglige krav, og/eller så får vi et "overskudd" av faglig portefølje i forhold til de behov som ligger innen grunnbevilgningsfinansierte studietilbud.
- b) Vi har en sårbar portefølje innen lærerutdanningsfagene, vesentlig mer sårbar enn alle andre læresteder som har allmennlærerutdanning. Det skyldes at vår avdeling er landets eneste som har kun én lærerutdanning. Det at vi bare har allmennlærerutdanning gjør at fagmiljøene er spesielt sårbare i endringstider. Ikke bare har vi flere små fagseksjoner. Det er flere fag som vi ikke gir, men som ellers er en del av lærerutdanningens ordinære fagutrustning, eksempelvis drama og et 2. fremmedspråk. Ett kompensierende grep i denne sammenheng vil være samarbeid med andre læresteder. Ett annet vil være å vurdere oppbygging/styrking av fagmiljøer. Sistnevnte

strategi tar lang tid, og forutsetter vanligvis nedbygging/reduksjon innen andre fagområder.

- c) I praksis innebærer overstående at vår avdeling hvert år legger mye arbeid i å skru sammen et studieprogram, en situasjon som fram til i dag er blitt forsert av fagtrengsel og minkende antall disponible studieplasser innen den valgfrie delen av utdanningen.

I sum har disse forholdene gitt oss omfattende beslutningsveier, liten forutsigbarhet, og et betydelig informasjons- og rådgivningsbehov overfor studenter, tilsatte og utdanningsmarkedet.

Den nye allmennlærerutdanningen fra 2003 har imidlertid gitt oss et vesentlig større kapasitet enn tidligere når det gjelder valgfrie fag. Fram til nå har det vært ett studieår (60 stp) til valgfag for ordinær allmennlærerutdanning. Ny allmennlærerutdanning har nå gitt hele 120 stp til valgfagstilbud. Dette betyr at valgfagstilbudet og dermed kapasiteten doubles.

Av våre 180-kull har 120 dette frie valget over 2 år i ny allmennlærerutdanning. 60 av våre studenter går på alu med vekt på realfag. Disse studentene skal velge 60 stp naturfag og 30 stp matematikk, og har derved 30 stp til frie valg. I gammel modell hadde disse studentene ingen valgfag. Også disse studentene får dermed et reelt fritt valgfag på 30 stp.

3. VURDERINGSKRITERIER FOR STUDIEPROGRAMMET

Det studieprogrammet som fastsettes, vil være resultatet av flere hensyn og ulike typer vurderingskriterier. Sentrale elementer i vurderingskriteriene vil være:

3.1 Krav i nasjonal rammeplan for allmennlærerutdanningen

Som allmenlærerutdanner må avdelingen vår gi et bredt utvalg skolefag som studietilbud. Nasjonal rammeplan for allmennlærerutdanningen stiller eksplisitte krav når det gjelder utdanningens valgbare del med 120 studiepoeng (rammeplanens kap 2.2):

- *Minst 60 av disse skal være i fag som tilsvarer fag i grunnskolen.*
- *Fagene kan være påbygging av fag i obligatorisk del eller nye fag med minst 30 studiepoengs omfang og skal omfatte fagdidaktikk og til vanlig praksisopplæring.*
- *Inntil 60 studiepoeng kan være andre skolarelevante studier av ulikt omfang. Institusjonen avgjør om studiene er relevante for arbeid i grunnskolen.*
- *Natur, samfunn og miljø som integrert studietilbud kan defineres som et fagområde i grunnskolen.*
- *Studentene kan rette utdanningen mot lavere trinn i grunnskolen ved å velge flere fag eller mot høyere trinn ved å velge færre fag.*

Rammeplanen gir ellers eksplisitte føringer når det gjelder tema og perspektiver som skal gjennomsyre utdanningstilbudene våre (rammeplanens kap. 1.4). En kan tenke seg at slike områder vil være aktuelle profileringssegmenter for enkelte lærerutdanningssteder.

- flerkulturell kompetanse
- det internasjonale perspektivet
- medieindustrien og informasjons- og kommunikasjonsteknologi:
- kunstneriske ytringsformer
- forbrukersamfunnet
- et samfunn med sterkere konkurranse
- tilpasset opplæring
- likestilt samfunn
- endringene i nærings- og arbeidslivet
- likeverdig opplæring

3.2 Avdelingens ønsker om faglig profilering, i henhold til tidligere vedtak og strategiske planer

Definerte satsingsområder bør og skal utmyntes i faglig profilering i studieprogrammene. I hvilken grad dette gjøres, framgår av oversikten i vedlegg 1. For øvrig er som kjent våre satsingsområder i nåværende strategiske plan følgende:

- Utviklingsorientert og framtidsrettet profesjonsutdanning av lærere og døvetolker.
- Videre utvikling av studietilbud innen tegnspråk- og tolkefag.
- Den inkluderende skolen, barn og unges oppvekstmiljø, og det flerkulturelle fagfeltet.
- Skoleledelse.
- Fagdidaktikk i grunnskolen med hovedfokus på norsk og matematikk.
- Et lærings- og studiemiljø som vektlegger studentenes involvering og medansvar.
- Eksternfinansiert virksomhet med fokus på offentlig sektor.
- FoU-virksomhet, primært med fokus på avdelingens satsingsområder.

3.3 Ny gradsstruktur (3+2 år) og forholdet mellom fordypningsprofilert eller breddeprofilert allmennlærerutdanning

Ny gradsstruktur gir lærerutdanningen og lærerstudenten nye utfordringer og nye valgmuligheter. Sentrale spørsmålsstillinger er:

- I hvilken utstrekning skal våre valgfagstilbud sluses inn i 3+2 strukturen, med tanke på raskest mulig vei til en mastergrad?
- I hvilken utstrekning vil våre grunnutdanningsstudenter ønske en raskest mulig vei til en mastergrad?
- I hvilken utstrekning skal vi balansere vårt studieprogram mellom fordypning og bredde, det vil si: mellom 60 poengs enheter 3. studieår/videreutdanning og breddevalg med 30 poengs enheter som ikke bygger opp til videre fordypning?

Et breddetilbud på 30 stp-enheter vil gi en didaktisk innretning mot barnetrinnet.

Påbygningssenheter utover 30 stp vil være innrettet mot ungdomstrinnet, jfr. rammeplanen:

Institusjonene utarbeider planer for fag som ikke er med i rammeplanen. Ved påbygning av fag utover 30 studiepoeng vil fagdidaktikken i hovedsak være rettet mot ungdomstrinnet dersom ikke fagets egenart tilsier noe annet.

A) Fordypnings/mastergradsperspektivet

Fordypnings/mastergradsperspektivet betyr at vi allokere mye utdanningskapasitet til 60-stps enheter og mastergradsløp. Å legge til rette for raske mastergradsløp betyr at vi

- a) Bruker mye av utdanningskapasiteten til 60 stp-enheter i 3. studieår, som gir opptaksgrunnlaget for masterstudier
- b) Bruker mye av utdanningskapasiteten 4. studieår til andre 60-poengs tilbud og til mastergradens 1. studieår i fag vi tilbyr sjøl (norsk, matematikk) eller i samarbeid med andre læresteder (spesialpedagogikk, samfunnsfag, senere også naturfag).
- c) Sørger for å få innpassingsavtaler med andre læresteder, som har master-akkreditering i fag der vi kun tilbyr inntil 60 stp.

Å velge fordypningsperspektivet betyr at vi tror framtidens studenter ønsker faglig fordypning på 60 stp og mastergradsstudier, og at avdelingen ønsker å møte et slikt behov. Vi legger dermed til rette for at mange lærere skal få lektorkompetanse i løpet av 5 år, i stedet for å ta et "fritt" femte år og få tittelen adjunkt med opprykk.

Et ganske godt stykke på vei har avdelingen valgt fordypnings/mastergradsperspektivet, i og med avdelingens satsing på mastergradsstudier med tilhørende fagoppbygging som tilfredsstillende opptakskrav til høgre grads studier. Som kjent vil det fra høsten 2005 handle om:

- Grunnskolenes matematikkfag (ny)
- Grunnskolenes norskfag (ny)
- Samfunnsfag fagdidaktikk (ny)
- Spesialpedagogikk

Når de tre nye masterne er kommet i fase med 2 årskull og ny allmennlærerutdanning, kan vi kanskje regne med at inntil 50 studieplasser blir allokert til disse tilbudene. 1 år av masterne vil som kjent være myntet mot 4. års grunnutdanningsstudenter.

Vi har så langt ikke planlagt å bruke studiekapasitet til skoleledelse. Per i dag vil det være mest nærliggende å linke oss inn til den skoleledelse-masteren som forvaltes av PLU/NTNU. Dersom vi fortsatt skal ha skoleledelse som satsingsområde, vil det selvsagt være aktuelt å allokere utdanningskapasitet til mastergradsstudier på feltet. Vi leier ut fagkompetanse på denne skoleledelse-masteren til PLU.

Vår avdeling er invitert til å delta i en framtidig mastersatsing innenfor feltet "Barn og unges oppvekstmiljø" i samarbeid med AHS. I så fall bør vårt nåværende studietilbud i sosialpedagogikk videreutvikles til et emne som kan inngå i en slik mastergrad. Dekan tar sikte på å avklare ambisjonsnivået på området sammen med AHS før jul 2005. Dersom det skulle være aktuelt å arbeide videre mot et mastergradsløp, må Avdelingsstyret ta stilling til saken.

På noe lengre sikt ville det vært mulig for vår avdeling å arbeide for å få en egen akkreditering av en master innen tilpasset opplæring (tidligere: "spesialpedagogikk"). Ut fra visse forutsetninger kunne vi søkt om en slik egen akkreditering innenfor en 3-4 års perspektiv. Uansett må området tilpasset opplæring/likeverd/inkludering utredes, i lys av St. meld 30 (2004-2005) Kultur for læring. Avdelingsstyret må i den forbindelse ta stilling til ambisjonsnivået innen fagområdet. Det vises til eget vedtakspunkt om spørsmålet.

Opptakskravet for våre to egne mastergrader (matematikk og norsk fagdidaktikk) vil være 60 stp. i faget. Studieåret 2005/2006 vil være første gang studenter starter opp sitt 3. studieår etter ny allmennlærerutdanning. Det er derfor meget viktig at vi gir svært gode informasjonspakker om de framtidige mulighetene, som i praksis legger premisser for fagvalg allerede høsten 2005, dersom studenter ønsker seg inn på et masterstudium høsten 2006.

I studiet allmennlærer med vekt på realfag har det vært et krav at studentene må ta 60 stp matematikk og 60 stp i naturfag. Studenter innen realfaglig studieretning som ønsker å gå direkte videre til en mastergrad innen matematikk (senere også naturfag) i sitt 4. studieår, kan ikke oppfylle dette kravet. Kravet om 60 stp fordypning i både matematikk og naturfag må derfor bortfalle for denne kategori studenter.

B) Breddeperspektivet

Breddeperspektivet betyr at vi allokere mye utdanningskapasitet til et bredt spekter av 30 stp-enheter. Som lærerutdanningsinstitusjon skal vi kunne tilby studentene våre en bred utdanning. For å imøtekomme kravet om at studentene skal kunne velge ei bred utdanning, må det tilbys en del frittstående 30-studiepoengs emner og ikke bare årsenheter. Vi må med andre ord også sørge for et godt tilbud til de studentene som ønsker å profilere sin lærerutdanning mot barnetrinnet og som ikke ønsker en mastergradsutdanning.

C) Framlegg til studieprogram 2005-2006 – bredde – eller fordypningsperspektiv?

I forslaget til studieprogram legges det stor vekt på dels 60 studiepoengs-enheter og dels mastergradsløp.

3.4 Samarbeid med andre læresteder

Vi samarbeider med andre institusjoner om flere studietilbud. Dette gjør vi dels for å samle fagkapasitet, dels fordi det neppe ville vært marked i Midt-Norge til flere tilbud innenfor bachelornivået.

Studieenhet	Samarbeid med
Bachelornivå:	
KRL 2 (30 stp)	HiNT og DMMH
Samfunnsfag 2 (30 stp)	HiNT
Pedagogisk tilbud på småskoletrinnet (30+30)	DMMH
Bachelor for tospråklige lærere – "Ped 1"	"Høgskolen i Norge", jfr pkt 3.9
Bachelor for tospråklige lærere – evnt nye studietilbud	"Høgskolen i Norge", jfr pkt 3.9
Masternivå:	
Spesialpedagogikk	PI, NTNU
Samfunnsfag fagdidaktikk	PLU, NTNU
Skoleledelse	PLU, NTNU m.flere
Naturfag fagdidaktikk: under planlegging	PLU, NTNU

Vår avdeling har ikke brukt egen utdanningskapasitet til Pedagogisk tilbud på småskoletrinnet de siste årene. Men vi har leid ut fagkapasitet til Dronning Mauds Minne (DMMH), som har kjørt studiet kontinuerlig de senere årene.

3.5 Dagens fagportefølje ved Avdeling for lærer- og tolkeutdanning

Som Avdelingsstyret er kjent med, har vår avdeling et stort innslag av midlertidige tilsetninger årlig. Dette har i hovedsak sammenheng med to forhold: a) tidsbegrensede oppdragsprosjekter, i relativt stort omfang, og b) doktorgradsløp blant egne fast tilsatte, i relativt stort omfang.

Det er selvsagt viktig at den kapasiteten et fagmiljø har, nyttes på en god måte i studieprogrammet. Men med de rammevilkårene vår avdeling har hatt og fortsatt har (jfr kapittel 2 over), må vi hvert år drive en viss "slalåmkjøring" mellom bruk av kapasitet på studieprogram og på eksternfinansierte studier, for å utnytte kapasiteten vår best mulig.

Avdelingen har en høy gjennomsnittsalder blant det faglige personalet. Av 60 fast ansatte i faglige stillinger (28 kvinner og 32 menn) er 16 som er over 60 år, og 10 av disse er over 62 år. Vi må følgelig regne med en naturlig avgang i størrelsesorden 15-16 medarbeidere i løpet av perioden 4 – 6 år. I et strategisk perspektiv er rekrutteringsspørsmålet meget viktig, mht. fagsatsinger og kompetansebygging.

3.6 Natur, samfunn og miljø (NSM)

I forbindelse med neste års studieprogram har ett spørsmål vært diskutert særskilt både internt ved avdelingen, og i Avdelingsstyrets oktobermøte:

Bør vi fortsatt gi NSM (30 stp) som valgfritt studietilbud, dersom dette tilbudet kan representere en intern konkurrent til søkningen på våre samfunnsfageneheter og dermed også vår satsing på masternivå både for samfunnsfag, og senere også for naturfag?

Neste studieår bringer oss en helt ny situasjon, som vi ikke har noe erfaring på:

- Antall studenter som skal velge fagfag og 3. (ny utdanning) og 4. studieår (gammel utdanning) er fordoblet
- Studiestrukturen er ny ("konsentrerte" 30-poengs enheter per semester)
- For første gang må de grunnutdanningsstudentene som ønsker snarest mulig mastergrad, velge årsenhet i sitt 3. studieår.

Vi har verken holdepunkter for eller empiri på om NSM vil være en direkte konkurrent til samfunnsfags- (og senere naturfagsenhetene) med tanke på vår mastergradssatsing. Etter dekans oppfatning vil valgfagstilbudene med ny gradsstruktur henvende seg til studenter med ulike profileringsinteresser: til én studentkategori som ønsker seg en snarlig mastergrad, og til en annen studentkategori som ønsker breddeutdanning med fokus på barnetrinnet. Ut fra en slik betraktning bør ikke NSM være en bremse i forhold til rekrutteringen til vår master i samfunnsfag.

For øvrig vil dekan understreke at de fleste valgfagstilbudene står i ett eller annet konkurranseforhold med hverandre. Studenter velger fag ut fra preferanser av ulike art. Ved å velge enkelte fag, velges andre fag vekk. Denne situasjonen har alle fag og fagområder måttet forholde seg til opp gjennom tida.

Vår satsing på samfunnsfag inklusive mastergrad er en langsiktig satsing. For første gang er samfunnsfaget sikret 60 stp med etterfølgende mastergradsløp i samarbeid med ekstern partner (PLU, NTNU). Dette representerer en betydelig styrking av dette fagets stilling ved vår avdeling, etter at NSM forsvant som obligatorisk fag. Denne satsingens være eller ikke være er ikke knyttet til om NSM skal være på studieprogrammet vårt eller ikke. I så fall ville grunnlaget for avdelingens satsing vært meget spinkelt og meget kortsiktig. Og skulle nå neste års erfaringer – mot formodning – dokumentere et 1:1 forhold mellom dårlig søkning til samfunnsfag og svært god søkning til NSM, får vi heller ta diskusjonen og eventuelle konsekvenser fra det tidspunktet av, med tanke på studieåret 2006/2007.

NSM har de senere årene hatt meget gode studievurderinger fra studentenes side, etter at daværende dekan gikk direkte inn og la direktiver for studieorganiseringen innen de to aktuelle fagseksjonene. Ved å eventuelt kutte ut NSM som valgfagsemne, kutter vi ut et fag som de siste årene har bidratt til god omdømme-bygging ved vår avdeling.

Etter dekans skjønn er det gode argumenter for å holde fram med NSM som valgfritt fag. Dels har vi få frittstående 30-poengs enheter for grunnutdanningsstudentene våre. Dels representerer NSM et godt studietilbud, og dels har vi et fagmiljø som kan ivareta området. En kan ikke se at NSM skulle representere en fare for vår mastergradssatsing innen samfunnsfag.

Dekanens forslag er følgelig at NSM gis som åpent valgfagtilbud på lik linje med andre tilbud.

Det ble gjennomført et møte 5. november internt ved avdelingen, der dagsorden var NSM-faget neste studieår. Møtedeltakere var natur- og samfunnsfagseksjonens medlemmer, faglige og administrative avdelingsstyrerepresentanter, og faglig ledelse ved dekan og programansvarlig for 3./4. studieår. Meningsforskjellene går på tvers av disse to seksjonene. Vedleggene 1, 2 og 3 viser de forskjellige oppfatningene, og argumentasjonen bak dem. Vedlegg 2) gir uttrykk for at NSM kan forstyrre rekruttering til samfunnsfagenhetene. Vedlegg 3) argumenterer ut fra en faglig og miljøpolitisk plattform for at NSM fortsatt bør gis som tilbud. Vedlegg 4) argumenterer for at miljøperspektivene kan ivaretas i studieplanene til de samfunnsfaglige emnene.

3.7 Pedagogisk veiledning

På oktobermøtet i Avdelingsstyret kom det fram et synspunkt om å markere pedagogisk veiledning sterkere enn det daværende forslag til vedtak la opp til. Forslaget gikk på å tilby pedagogisk veiledning med 30 stp over to semestre hvert annet år.

Dekan har vurdert saken nærmere. Å tilby veiledningspedagogikk 30 stp. annethvert studieår med oppstart i januar, ser ut til å dekke etterspørselen både når man tar hensyn til institusjonelle forpliktelser om jevnlig kompetanseheving av øvingsfeltene våre (lærer, døvetolk). Dersom studiet blir tilbudt årlig, må fagplanen sannsynligvis revideres, da man for å få full dekning vil måtte promotere studiefaget overfor en bredere målgruppe og flere yrkesgrupper.

I så fall må vi ta hensyn til at Avdeling for helse- og sosialfag driver studiet Veiledning og konsultasjonsmetodikk. Dette studiet er rettet mot deres praksisveiledere innen helse- og sosialfagene, med vekt på helseprofesjonene. Deres studieplan er under revisjon for med tanke på klarere skreddersøm.

Dronning Mauds Minne gir også videreutdanningstilbudet Pedagogisk veiledning (30 stp), tilrettelagt for kveldssamlinger. Målgruppe for studiet er personale med allmenn-, førskole-, faglærerutdanning eller annen relevant høgskoleutdanning. I presentasjonen heter det:

Studiet gir veilederkompetanse gjennom teoretiske og praktiske oppgaver og gruppeprosesser. Studenten opparbeider evne til kritisk og etisk refleksjon i møte med aktuelle utfordringer i yrker og organisasjoner.

NTNU gir tilbud om rådgivning opp til mastergradsnivå.

HiNT gir også videreutdanningstilbud både i Veilednings- og konsultasjonspedagogikk (30 stp) og i Veiledningspedagogikk (30 stp).

Dersom vår avdeling skal melde seg på utdanningsmarkedet med hyppigere tilbud innen pedagogisk veiledning, bør saken utredes nærmere i lys av markedssituasjonen, oppslutning på ulike tilbud, profesjonsforankringer mv.

Pedagogisk veiledning ligger inne med 15 stp ligger inne i forslaget til neste års studieprogram. Det skyldes at hele 30-poengs studiet går over kalenderåret 2005, fordelt på innværende og neste studieår. Vi tar sikte på at studiet starter igjen våren 2007.

3.8 Praktiske forpliktelser mellom ulike utdanningsstrukturer: NSM-studentene

Utfasingen av gammel allmennlærerutdanning (1998-reformen) pålegger oss midlertidige forpliktelser. For neste studieår gjelder dette NSM-faget.

Studenter i innen allmennlærer for døve står til rest med KRL1 (30 stp, obligatorisk emne). Dette skyldes at denne tilpassede utdanningen for tegnspråklige allmennlærerstudenter går etter en egen struktur.

3.9 "Høgskolen i Norge" = Bachelor for tospråklige lærere

Åtte høgskoler har gått sammen om å utvikle en modell for en 3-årig bachelor fagutdanning for tospråklige lærere. Høgskolene har mottatt prosjektmidler fra UFD til å utvikle og igangsette dette studiet i samarbeid. Høgskolene utgjør et utdanningsnettverk som i denne sammenheng betegnes som Høgskolen i Norge (HiNorge). Høgskolen i Hedemark står som prosjektansvarlig og har koordineringsansvaret innen HiNorge.

Totalt er svært mange opptatt til dette fellesstudiet i høst, (i størrelsesorden 300 – 400 studenter). Vår avdeling er inne med Pedagogikk 30 stp innværende studieår, med om lag 25 studenter. Dette er en forpliktelse som vi fortsatt vil forvalte framover, og som tidligere

er besluttet og fordelt mellom høgskolenettverket. Derfor er studieenheten også lagt inn for neste år(ene).

I samband med prosjektet ble vi for øvrig utfordret til å gi et naturfaglig tilbud. Det var ikke aktuelt da, fordi vi fikk forespørselen for seint. Saken er for så vidt ennå aktuell med tanke på videre planlegging neste studieår. Per i dag tilbyr HiOslo NSM, med en faginnretning som ligger meget tett opp til den som vi har (jfr Oslos fagplan på <http://www.hio.no/content/view/full/26589>). På sin side tilbyr HiBergen Natur- og miljøfag. Begge studieenheter inngår i den generelle fagporteføljen som "Høgskolen i Norge" tilbyr denne studentgruppen. For videre informasjon, jfr HiNorges nettsider <http://www.hino.no/>

Som stor allmennlærerutdanning bør vi fra og med neste studieår bidra med studieenheter utover pedagogikk-enheten vår. Dette er gjort i og med forslaget til vedtak. I praksis betyr dette at vi disponerer noe studiekapasitet til et "lukket" utdanningsmarked. Dette er for så vidt greit nok. Vi har alltid kompensert betydelig frafall siste studieår i allmennlærerutdanningen med a) åpne for overflyttingsstudenter, og b) gi flere "rene" videreutdanningstilbud. Å være tydelig bidragsyter innen den nasjonale kompetansesatsingen på to-språklige lærere, er viktig faglig (jfr 3.10) som utdanningspolitisk for institusjonen vår.

3.10 Flerkulturelt perspektiv – eller studietilbud

Spørsmålet om et multikulturelt perspektiv er tidligere tatt opp i Avdelingsstyret. Det vises også til notat fra Anne Bonnevie Lund (vedlegg 5). Her handler det om to forhold, dels å få inn dette perspektivet i hele utdanningen, dels å få et "konsentrert" perspektiv på flerkulturalitet inn i spesifikke studienheter. I den forbindelse er sosialpedagogikk en aktuell enhet. Pedagogikkseksjonen arbeider med å revidere studieplanen med dette perspektivet for øyet. Det vil bli fremmet forslag om å sette ned en hurtigarbeidende gruppe som kan vurdere spørsmålet samlet.

3.11 Prøvefagsvalg

Avdelingen har hatt tradisjon med prøvefagsvalg. Oppslutningen er vanligvis lav. Årets prøvefagsvalg gir liten pekepinn hvor preferansene går. Dette sammen med de komplekse vurderingskriteriene som ligger til grunn for studieprogrammene våre, gjør at dekan mener prøvefagsvalgene har utspilt sin rolle.

3.12 Internasjonalt semester

I henhold til Kvalitetsreformen skal studenter på flerårige studier tilbys et opphold på et utenlandsk lærested. For våre allmennlærerstudenter vil dette tilbudet bli gitt i det 6. semestret av utdanningen, dvs vårsemestret 3. studieår. Oppholdet skal vare 3 måneder, i henhold til dagens Erasmus-direktiver.

De studentene som skal reise ut, velger fag dette semestret hos oss, og avlegger selve vurdering/eksamen hos oss, slik at vi sikrer oss studiepoengene. De vil få en introduksjon hos oss med en "internasjonal vinkling" ved oppstart av semestret. Utfordringen i planleggingsarbeidet blir så å finne et utenlandsk lærested som har noenlunde samme studium, som de kan studere.

Ordningen med internasjonalt semester forutsetter altså intet eget studietilbud med egne studiepoeng. Studentene velger sine fag og emner fra vårt ordinære studieprogram, og avlegger de studiepoengene som studiet har hos oss. Ordningen forutsetter imidlertid et standard avsnitt i alle aktuelle fag- og studieplaner som beskriver enkelte konsekvenser for utvekslingsstudentene, når det gjelder innhold og prosedyrer vedrørende vurderingsordning.

3.13 Kompetanseutviklingen i grunnopplæringen

Kompetanseutviklingen i grunnopplæringen i 2005-2008 bør og vil få meget store konsekvenser for avdelingens virksomhet. Det vises UFDs "Strategi for kompetanseutvikling

i grunnopplæringen 2005-2008" (deles ut ved første anledning til Avdelingsstyrets medlemmer). Aktuelle videreutdanningsstilbud for oss vil være:

- Engelsk
- Matematikk
- Naturfag (kjemi og fysikk)
- Skolebasert vurdering
- Skoleledelse

Finansieringen er uklar når det gjelder videreutdanningsdelen av kompetanseutviklingen. UFD har imidlertid pekt på at de allmennlærerinstitutionene som ikke fyller sin utdanningskapasitet neste studieår grunnet nye særkrav til opptak, kompenserer ved å omdisponere kapasitet til kompetanseutviklingsarbeidet. Dermed vris konkurranseposisjonen innenfor UH-sektoren, mellom de lærestedene som får disponibel kapasitet til kompetanseutviklingsprogrammet grunnet redusert grunnutdanningskapasitet, og de som ikke får dette, fordi de vil fylle opp sin grunnutdanningskapasitet. Sistnevnte institusjoner vil være HiST, HiS, HiO, HiB og kanskje også HiA.

Vår avdeling må møte denne situasjonen offensivt. Vi bør ha en beredskap allerede for neste studieår i studieprogrammet til kompetanseutviklingen i grunnopplæringen. Det vil nok bli oppdragsfinansierte aktiviteter. Men å synliggjøre vår evne og vilje i regionen til at vi bidrar sjøl, er neppe en ulempe.

Det er nødvendig å bruke noe tid på å orientere seg nærmere for hvilke fagområder som er mest aktuell, og eventuelt om det er formålstjenlig med en kombinert finansieringsmåte (både egne studiepoeng/studieplasser og delvis studieavgift, eller uten studieavgift). I forslaget til vedtak tas det høyde for en slik beredskap. I praksis vil det kanskje være tale mellom en 15 – 20 heltids studieplasser, litt avhengig av student- og opptakssituasjonen utover våren 2005.

3.14 Spesialpedagogikk og sosialpedagogikk

Pedagogikkseksjonen ønsker at avdelingen enda ett år kjører Spesialpedagogikk 3 (jfr. vedlegg 7). Spesialpedagogikk 3 var en konstruksjon i samband med innfasing av ny gradsstruktur fra hovedfag til mastergrad i Spesialpedagogikk. Enheten er allerede kjørt 2 ganger utover det som var forutsetningen. Dekan foreslår derfor ikke denne enheten i studieprogrammet.

I lys av St.meld 30 Kultur for læring (2003-2004) er det nødvendig å utrede området spesialpedagogikk/tilpasset opplæring/likeverd/inkludering, for å avklare nærmere vår strategiske satsing. Jfr. forslag til vedtak.

I vedlegg 5) argumenterer en faggruppe på vegne av pedagogikkseksjonen at studiet "Sosialpedagogikk med vekt på ungdomsalder" bør tilbys for våre grunnutdanningsstudenter. I forslaget til vedtak ligger sosialpedagogikk-studiet inne kun som et tilbud for videreutdanningsstudenter.

4. KOMMENTARER OM ENKELTE FAG OG EMNER

Forslagene til 30+30 stp-enheter representerer sentrale skolefag, som vi tilbakevendende har gitt i mange år. Samfunnsfag 1 og 2 bygger videre opp til kompetanse for å fortsette på mastergrad i samfunnsfag fagdidaktikk. Tegnspråk er en "spesialitet" hos oss, der vi setter av en liten kvote til allmennlærerstudenter.

Dersom det ikke var aktuelt å tilby musikkbaserte enhetene Musikk og drama og Musikk og teknologi, ville det vært ressursmessig mulig å tilby dobbelt sett musikk30 +30

studiepoeng, altså som 2 separate enheter. Denne konsentrasjonen om musikkbaserte emner handler om at seksjonen har disponible personalressurser til å drifte disse.

Matematikk 2 og Norsk 2 er nødvendige tilbud for at studenter skal få 60 poengs fordypningen som grunnlag for å søke opptak til mastergradene våre.

KRL130 er et spesialtilbud for døve studenter, som har en forskjøvet struktur. KRL230 gis som samarbeidsprosjekt med HiNT og DMMH. Samarbeidet er et godt uttrykk for å samle fagkreftene innen et marked som ikke kan ta utbud fra flere læresteder.

Etter nærmere avveininger er nå Heimkunnskap 3 (30 stp) kuttet ut i forslaget. Det skyldes at vi har tilbakevendende erfaring på lav søkning til dette studiet.

Teknologi og design (30 stp) var opprinnelig satt opp i vårsemesteret 2005. Studiet er nytt. Grunnet liten søkning så langt velger vi å forskyve oppstart til rett før sommeren 2005, slik at vi får mulighet til å promovere studiet utover våren. Dermed forskyves i realiteten gjennomføringen av studiet til høsten 2005, altså til neste studieår. Denne forskyvningen vil i praksis få konsekvenser for produksjon av studiepoeng, men følgene vil ventelig ikke bli store. Vi tror det er viktig å få satt i gang førstegangs studiegjennomføring snarest råd, for å markere vår institusjon på utdanningsmarkedet snarest.

5. FORSLAG TIL VEDTAK

Vedtakspunkt 1b følger opp overstående synspunkter om å bruke noe kapasitet til de prioriterte nasjonale satsingene kompetanseutvikling i grunnopplæringen og bachelor for tospråklige lærere. Dette vedtakspunktet er også uttrykk for den nye situasjonen vi står foran neste studieår, og som gjør det nødvendig for dekan å ha en viss handlingsfrihet og fleksibilitet, avhengig av hvordan vårt interne og eksterne utdanningsmarked forholder seg til den nye situasjonen: doblet studentpopulasjon på valgfag, ny studiestruktur, 3. studieår som forberedelsesår for de studentene som ønsker en snarlig mastergrad.

Neste studieår blir det første og eneste der søkere til våre tre nye mastergrader ikke kan være 4. års studenter, siden den nye utdanningen ikke har kommet lenger enn 3. studieår. Avdelingen får en utfordring når det gjelder å promovere studiene i utdanningsmarkedet. Dekan er innstilt på at terskelen for å sette i gang de nye studiene må være lav. Vi bør med andre ord sette i gang studiene selv med liten søkermasse. Vi vet at utdanningsmarkedet kan være konservativt, og det tar tid å få innarbeidet nye studier. Men det er viktig at vi kommer i gang.

Forslag til vedtak

Dekan viser til overstående gjennomgang og fremmer følgende forslag til vedtak:

1) Studieprogram 2005/2006:

a)

Avdelingsstyret vedtar følgende studieprogram for studieåret 2005/2006 innenfor allmennlærerutdanningens 3. og 4. studieår og videreutdanning:

Enheter høst 2005	stp	Enheter vår 2006	stp
Engelsk 1	30	Engelsk 2	30
Kroppsøving 2	30	Kroppsøving 3	30
Kunst og håndverk 2	30	Kunst og håndverk 3	30
Musikk 2	30	Musikk 3	30
Natur- og miljøfag 1	30	Natur- og miljøfag 2	30
Samfunnsfag 1	30	Samfunnsfag 2	30
Tegnspråk	30	Tegnspråk	30
KRL010	10	Matematikk 2	30
Musikk og drama	30	Norsk 2	30
KRL130	30	NSM	30
Teknologi og design	30	KRL 230	30
		Musikk og teknologi	30
		Heimkunnskap 2	30
Bare videreutdanning:			
Sosialpedagogikk	15	Sosialpedagogikk	15
BA for 2-språk.lærere Ped	15	BA for 2-språk.lærere Ped	15
BA for 2-språk.lærere NM1	15	BA for 2-språk.lærere NM1	15
Pedagogisk veiledning	15		
Mastergrad:			
Norsk 1. år	30	Norsk 1. år	30
Matematikk 1. år	30	Matematikk 1. år	30
Spesialpedagogikk 1	30	Spesialpedagogikk 2	30
Samfunnsfag 1. år	30	Samfunnsfag 1. år	30

b)

Avdelingsstyret gir dekan fullmakt til å endre studieprogrammet for 2005/2006 ved eventuell lav søkning, og å legge inn en beredskap for aktuelle videreutdanningstilbud i forbindelse med kompetanseutviklingen i grunnskolen i forbindelse med St.meld 30 Kultur for læring.

c)

Avdelingsstyret vedtar studieprogrammet med forbehold i reduksjon av studieplasser ved avdelingen.

d)

Dekan bes utnevne en arbeidsgruppe som skal foreslå hvordan det flerkulturelle perspektivet kan forsterkes i avdelingens studietilbud.

e)

Dekan bes utnevne en arbeidsgruppe som skal utrede avdelingens ambisjonsnivå innen gradsstrukturen når det gjelder tilpasset opplæring/likeverd/inkludering. Mandat fastsettes av dekan.

2) Foreløpig studieprogram 2006/2007:

Avdelingsstyret vedtar følgende foreløpige studieprogram for studieåret 2006/2007 innenfor allmennlærerutdanningens 3. og 4. studieår og videreutdanning:

Enheter høst 2006	stp	Enheter vår 2007	stp
Engelsk 1	30	Engelsk 2	30
Kroppsøving 2	30	Kroppsøving 3	30
Kunst og håndverk 2	30	Kunst og håndverk 3	30
Musikk 2	30	Musikk 3	30
Natur- og miljøfag 1	30	Natur- og miljøfag 2	30
Tegnspråk	30	Tegnspråk	30
Samfunnsfag 1	30	Samfunnsfag 2	30
KRL010	10	Matematikk 2	30
		Norsk 2	30
		NSM	30
		KRL 230	30
		Heimkunnskap 2	30
		Uteskole	30
Videreutdanning:			
Sosialpedagogikk	15	Sosialpedagogikk	15
Skolebasert vurdering	7,5	Skolebasert vurdering	7,5
BA for 2-språk.lærere Ped	15	BA for 2-språk.lærere Ped	15
Entreprenørskap i skolen	15	Entreprenørskap i skolen	15
Teknologi og design	15	Teknologi og design	15
		Pedagogisk veiledning	15
Mastergrad:			
Norsk 1. år	30	Norsk 1. år	30
Norsk 2. år	30	Norsk 2. år	30
Matematikk 1. år	30	Matematikk 1. år	30
Matematikk 2. år	30	Matematikk 2. år	30
Spesialpedagogikk 1	30	Spesialpedagogikk 2	30
Samfunnsfag 1. år	30	Samfunnsfag 1. år	30

VEDLEGG 1**Oversikt over studietilbudene de senere årene**

Studieenhet	Stp inntil	Bare eksfi?
Gjennomførte tilbud		
2-årig utdanning av tolker for døve, døvblinde og døvblitte	120	
Bachelor i døvetolk	180	
Barne- og ungdomsarbeid	60	X
Drama og rytmeikk	30	
Engelsk 1	30	
Engelsk 2	30	
Engelsk for døve	30	
Entreprenørskap i skolen	30	
Heimkunnskap 1 (obl. valgfritt emne i gml utdanning)	15	
Heimkunnskap 2	30	
Heimkunnskap 3	30	
Høgskolepedagogikk	30	
IKT i formgivningsfag	30	
KRL 0	10	
KRL 1 (obl. enhet i grunnutdanning, gml modell)	30	
KRL 1 (obl. enhet i grunnutdanning, ny modell)	20	
KRL 2	30	
Kroppsøving 1 (obl.valgfritt emne i gml utdanning)	15	
Kroppsøving 2	30	
Kroppsøving 3	30	
Kunst og håndverk 1 (obl. valgfritt emne i gml. Utdanning)	15	
Kunst og håndverk 2	30	
Kunst og håndverk 3	30	
Lese-og skrivevansker (enhet på Spesped, også selvstendig enhet)	15	
Lesestimulering	15	x
Logopediutdanning ("gammel" Spes.ped 2 med innretning)	60	
Matematikk 1 (obligatorisk enhet i grunnutdanningen)	30	
Matematikk 2 - tilpasset gammel modell	30	
Matematikk 3 - tilpasset gammel modell	30	
Matematikktilbud - diverse SOFF-finansierte tilbud	30	x
Matematikkvansker (enhet på spesped - er også selvstendig enhet)	15	
Meningsdanning og taktilt tegnspråk	30	x
Musikk 1 (obl. valgfritt fag i gml. Utdanning)	15	
Musikk 2	30	
Musikk 3	30	
Musikk og drama	30	
Natur- og miljøfag 1 tilpasset gammel modell	30	
Natur- og miljøfag 2 tilpasset gammel modell	30	
Naturfaglige tilbud - SOFF-finansiert	10	x
Norsk 1 (obligatorisk grunnutdanningsenhet)	30	
Norsk 2 (tilpasset gammel modell)	30	
Norsk 2 (tilpasset ny modell)	30	
Norsk 3 (tilpasset gammel modell)	30	
Norsk for døve	30	
Norsk som andrespråk	30	
Norsktilbud - diverse SOFF-finansierte tilbud	30	x
NSM - obligatorisk enhet i grunnutdanninga	30	
NSM - obligatorisk enhet tilpasset Allmennlærer med vekt på realfag	30	
Pedagogikk 1 (obligatorisk del i grunnutdanningen)	30	
Pedagogikk for tospråklige lærere	60	x

Pedagogisk arbeid på småskoletrinnet	60	
Pedagogisk veiledning	30	
Samfunnsfag 1	30	
Samfunnsfag 2	30	
Skoleledelse - masternivå	30	x
Skoleledelse/skoleutvikling	60	
Sosialpedagogikk 1	30	
Sosialpedagogikk 2	30	x
Spesialpedagogikk 1 og 2 som del av masterutdanning	60	
Spesialpedagogikk 3	30	
Studie- og yrkesveiledning	30	x
Team og teamarbeid	15	x
Tegnspråk 30+30 studiepoeng	60	
Tegnspråkdidaktikk	30	
Tegnspråkstudier - diverse modulbaserte tilbud	30	x
Tolking innen offentlig tjenesteyting	30	
Uteskole	30	
Godkjente planer, ikke igangsatt ennå		
Grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring	10	
Masterstudium i grunnskolens matematikkfag	120	
Masterstudium i grunnskolens norskfag	120	
Medier og kommunikasjon	9	x
Teknologi og design	30	
Studieplaner under utarbeiding		
Masterstudium i samfunnsfag fagdidaktikk	120	
Musikk og teknologi	30	

VEDLEGG 2

From: Margret Hovland <Margret.Hovland@alt.hist.no>
To: Astri Holm, Carl Fredrik Dons,
Frode Rønning
Subject: Avd.styre sak A 39/04
Send reply to: Margret.Hovland@alt.hist.no
Date sent: Mon, 25 Oct 2004 10:24:59 +0100

Samfunnsfagseksjonen HiST-ALT
v/seksjonsleder Margret Hovland
Trondheim, 24. oktober 2004

Til avdelingsstyrets medlemmer

MERKNAD TIL SAK A 39/04 STUDIEPROGRAM FOR STUDIEÅRET 2005/2006 OG FORELØPIG STUDIEPROGRAM FOR STUDIEÅRET 2006/2007.

Samfunnsfags-seksjonen konstaterer at avdelingsstyret inviteres til å vedta at faget NSM skal føres videre som fagtilbud etter at faget opphører som obligatorisk del av lærerutdanningen. I sakspapirene legges det opp til at faget skal tilbys våren 2006 og våren 2007. Samfunns- fagseksjonen vil med dette oppfordre avdelingsstyrets medlemmer til å ta NSM ut av studieprogrammet for 2005/2006 og ut av det foreløpige studieprogrammet for 2006/2007. Subsidiært ber vi om at avdelingsstyret utsetter behandling av NSM-fagets fremtid ved avdelingen til et senere møte. Det er flere grunner til at samfunnsfagseksjonen oppfordrer til dette:

Et studietilbud i NSM vil bli ett av en betydelig voksende flora av fagtilbud som konkurrerer med disiplinære skolefagstudier i samfunnsfag 2, natur- og miljøfag 2 etc. som også går om våren. Dette er en konkurranse som allerede har blitt styrket vesentlig for eksempel av fag som teknologi og design, entrepenørskap, internasjonalt tilbud, uteskole m.fl. For samfunnsfagets del er andre halvårshet et samarbeids- prosjekt med Høgskolen i Nord-Trøndelag, og det vil slik vi ser det, være et lite heldig samarbeids-signal om rekrutteringen til dette fellesfaget blir satt under ytterligere press.

60studiepoeng i naturfag eller samfunnsfag vil være inngangsbilletten til de nye mastergradene i naturfagdidaktikk/samfunnsfagdidaktikk. Mastergrader som ikke bygger på obligatoriske fag i lærerutdanningen krever med andre ord at studentene må velge to halvårsheter (eller tilsvarende). Sviktende rekruttering på en eller begge halvårshetene vil kunne sette rekrutteringen til disse mastergradene i fare. Samfunnsfags- seksjonen mener at dette ville være et lite heldig signal å gi til vår samarbeidspartner PLU i forbindelse med oppstarten av dette samarbeidet. Nettopp i denne oppstartsfasen både av SA 2 og av mastergraden er dette særlig uheldig ettersom tilbudene på ingen måte er innarbeidet eller alment kjent.

Samfunnsfagseksjonen har hatt åpne diskusjoner om NSM-fagets fremtid, der samtlige av seksjonens ansatte har kunnet fremme sine synsmåter. Avdelingens ledelse er kjent med at seksjonen ønsker å fase ut NSM, slik det blir gjort på flere andre høgskoler. Dette synspunktet er til og med fastslått i vedtaks form. Vi vet at det også i naturfag- seksjonen finnes betydelige motforestillinger til å opprettholde NSM-tilbudet. Avdel- ingsstyret står naturligvis fritt til å komme til helt andre konklusjoner. Samfunnsfag- seksjonen vil likevel mene at det vil være faglig-politisk og personalpolitisk lite heldig dersom dens beste faglige- og faglig-politiske skjønn blir overprøvet uten at

ledelsen åpent har gått i dialog med seksjonen på forhånd. Dette har ikke skjedd i forkant av avdelingsstyrets behandling av denne saken.

Faget Natur, samfunn og miljø har vært en fellesarena for naturfagseksjonen og samfunnsfagseksjonen, og samfunnsfagseksjonen har gjennom årene lagt betydelige ressurser inn i forvaltningen av dette faget. Samtlige faste og midlertidige ansatte har i større eller mindre grad vært involvert i faget. Vi betrakter derfor faget som vårt og naturfagseksjonens felles fag. Vi ønsker å presisere at dette utspillet ikke handler om at seksjonen vil NSM-fagets faglige substans eller innsikter til livs. Det ligger heller ingen kritikk av forvaltningen av faget i denne vurderingen vår seksjon er jo for øvrig selv en del av denne forvaltningen. Argumentasjonen (jfr. ovenfor) ligger på et annet plan.

Seksjonen vil streke under at den stiller seg positiv til at vesentlige samfunnsfaglige innsikter fra NSM kan føres videre inn i øvrige eksisterende og planlagte samfunnsfaglige tilbud.

Vennlig hilsen Margret

----- End of forwarded message -----

VEDLEGG 3

Notat fra Trond Arnesen
8/11-04

Valgfag NSM ved HiST-ALT etter 2004/05

Fra et flertall i samfunnsfagsseksjonen har avdelingsstyret mottatt et innspill der det argumenteres for å ta NSM ut av valgfagtilbudet i studieprogrammet for de neste åra. I denne diskusjonen fins det en del viktige moment som kanskje ikke har kommet godt nok fram. Noen av oss som har undervist i faget, både fra samfunnsfag- og fra naturfagsida, mener at situasjonen langt fra er så entydig som det framstilles i mail ang. sak A39/04 fra Margret Hovland til avdelingsstyret. Innafor begge seksjoner fins forskjellige oppfatninger omkring dette temaet. Undertegnede ønsker å nyansere bildet ved å presentere *noen* av de mer positive oppfatningene knytta til faget.

1. NSM-studiet i en verden med økende miljøproblem

Det er viktig å opprettholde et fagtilbud i lærerutdanninga som kan møte de økende miljøproblemene i verden, og som kan være ei motvekt til det temmelig ensidige forbrukspresset som både elever i grunnskolen og kommende lærere utsettes for. NSM har spilt en sentral rolle i utdanninga for å bidra til å utvikle *et helhetlig syn på sammenhengen mellom menneske og miljø*. Det kan argumenteres for at dette kan skje innafor samfunnsfag og natur- og miljøfaget, men realiteten ser ut til å bli annerledes.

- Med fagløy over halvår og stadig mindre tid til disposisjon, kan det bli vanskelig å utvide plassen for økologi og miljømener innafor disse fagene. Det er allerede trangt. I samfunnsfag skal studentene inno sentrale emner fra geografi, samfunnskunnskap og historie i løpet av de to halvåra. I naturfag inngår både fysikk, kjemi og biologi.
- Verken i rammeplanene for NM1 eller S1 er det grunnlag for at NSM-perspektivet kan gis et *stort* omfang. Myndighetenes realfagssatsing har et klart fokus mot kjemi, fysikk og matematikk. Mye tyder på, sjøl med en problembasert profil på fagene, at det derfor vil bli begrensa plass til miljøfokus innafor naturfagområdet. Det er i tillegg ting som tyder på at grunnskolen *natur- og miljøfag* vil skifte navn til *naturfag*, med det signalet det innebærer. En del av tematikken fra NSM vil kunne gjenfinnes som elementer i flere fag i grunnskolen; naturfag, heimkunnskap, samfunnsfag, KRL, kroppsøving...., men dette vil dreie seg om en mer fragmentert innfallsvinkel. Det er altså vanskelig å tenke seg at noen av disse fagene i lærerutdanninga kan ta vare på de samme *helhetlige perspektivene*. Samfunnsfag kan ta utgangspunkt i en del av de samfunnsfaglige problemstillingene, naturfag i en del av de naturfaglige, men NSM er det eneste faget som kan ha *hovedfokus på sammenhengen mellom natur, samfunn og miljø og hvordan disse griper inn i hverandre. Didaktisk sett er dette av vital betydning for forståelsen av miljøproblemene*, og tilbakemeldingene fra studentene tyder på at vi nettopp der har lyktes godt.

Etter 12-13 år med erfaringer med obligatorisk NSM ønsker noen av oss å videreutvikle et fag der miljø og menneske står sentralt. Det vil fortsatt være tverrfaglig, med utgangspunkt i økologi og miljøproblem og med element fra naturfag, samfunnsfag, fra filosofi og sosiologi. Da faget ble til, tok det sikte på å gi en del basiskunnskap fra samfunnsfag og naturfag og ga da

opprinnelig ei kreditering på 5vt i hvert fag. Med et valgfag er det mulig å tenke annerledes, og også signalisere dette i et nytt navn på faget; for eksempel "Menneske og Miljø".

2. Konkurransen om studenter

Det har vært gitt uttrykk for bekymring for at NSM vil avlede studentene fra mulige mastergradsløp. Her er to innfallsvinkler mulig:

a) NSM går ikke inn i et mastergradsløp i samfunnsfag/natur- og miljøfag.

På kort sikt vil vel denne innfallsvinkelen være fornuftig. Det vil ta tid å eventuelt utvikle NSM til noe mer. Departementet har for øvrig fastslått at utdanninga fortsatt *skal være ei 4 årig yrkesutdanning som utdanner allmennlærere*, men der det også er mulig å spisse utdanninga til en mastergrad:

Allmennlærerutdanning og dagens faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag fastsettes som 4-årige yrkesutdanninger. Studentene kan få en bachelorgrad etter 3 år, men får undervisningskompetanse etter 4 år. Det bør legges til rette for valg 4. studieåret som gjør at studentene *enten kan ta studieenheter som ikke inngår i mastergrad, eller studieenheter som helt eller delvis kan inngå i en mastergrad*. (St. meld. nr 16 (2001-2002)).

(Undertegnedes kursiv)

I lærerutdanninga vil alle fag til sjuende og sist måtte hente deltakere fra den samme poolen av studenter. Slik sett vil vi alle kunne komme i et konkurranseforhold til hverandre. Som avdeling er det vel likevel ei viktig målsetting å *beholde flest mulig studenter her på huset*.

Tilbakemeldingene fra studentene viser at NSM har markert seg som et viktig og populært fag. Mange studenter har uttrykt bekymring for at de kommende kullene ikke skal få dette tilbudet (- "det var jo NSM som endelig gjorde oss til allmennlærere", som flere studenter har uttrykt det). Denne positive responsen vil kunne bidra til å gi faget en del søkere i åra som kommer. Som vist over, har departementet tydelig signalisert at ikke alle valgfagtilbud må kunne gå inn i et mastergradsløp. Snarere er det vel slik at relativt få studenter vil gå videre til et slikt studieløp. Det er uheldig om ei kortvarig storsatsing for å få mastergradsløp på beina, skal føre til nedlegging av tilbud som naturlig kan inngå i ei allmennlærerutdanning.

Et NSM valgfag kan oppfattes som et tilbud til de studentene som *ikke i første omgang* er potensielle søkere til samfunnsfag eller naturfag. Ved å profilere faget enda sterkere mot menneske/miljø, vil det også i større grad framstå som *noe annet*. Når vi vet at S1/NM1 så langt er satt opp om høsten og NSM om våren, vil ikke disse faga konkurrere. Det er vel heller ikke sannsynlig at NSM i særlig grad kan konkurrere med de "videregående" emnene S2/NM2 om de samme studentene. Etter hvert som studietilbudet utvikles er det *i neste omgang* fullt mulig at 3.-årsstudenter som tar NSM, kan *rekrutteres* til samfunnsfag eller natur- og miljøfag. Det er vel verdt å nevne at det sannsynligvis også har forgått ei slik rekruttering til både samfunnsfag og naturfag, nettopp *via* NSM, de seinere åra.

b) NSM i en mastergrad med miljøretta samfunnsfag eller naturfag.

På lengre sikt kan det kanskje være mulig å utvikle faget som et emne i mastergradssammenheng i samforstand mellom begge involverte seksjoner og eksterne partnere. I så fall kan man for eksempel se for seg at studentene først må ta et grunnemne i samfunnsfag eller naturfag, og deretter bruke hele eller deler av NSM som påbyggingsemne. NSM kan også tenkes lagt i bunnen av løpet. Det *er* mulig for avdelinga å arbeide for en slik vinkling. NSM kan utvikles til å inngå i et 5-årsløp, men også beholdes plass i et 6-årsløp mot mastergrad.

I St. meld. nr 16 (2001-2002) står det:

Departementets vurdering er at det bør være flere veier til høyere grads lærerutdanning. Disse kan blant annet være:..... 2-årige mastergrader i etterkant av en 4-årig utdanning dersom læreren velger faglig bredde i det 4. studieåret. Samlet studietid blir da på seks år.

NSM kan utvilsomt bidra til et 4. år med stor faglig bredde i denne sammenhengen og i tillegg være svært viktig i rekrutteringa til samfunnsfags- og naturfagsmaster (for eksempel med innretning mot tredje-verdenproblematikk eller forvaltning, miljøkjemi eller kulturlandskapsøkologi). Med et slik utdanningsløp, vil vi utdanne godt skodde allmennlærere med stor faglig tyngde i sitt mastergradsemne.

3. Signaler fra myndighetene

I forbindelse med arbeidet med den nye lærerutdanninga, ble det uttrykt bekymring i Kirke og Undervisningskomiteen om at en del viktige perspektiv fra NSM kan falle ut i den nye lærerutdanninga (se for eksempel Innst.S. 262. (2001-2002), der det riktignok foreslås å ta inn NSM-elementer i andre fag). Debatten omkring utdanninga i Stortinget tok i enda sterkere grad opp denne bekymringa. I rammeplanen for allmennlærerutdanninga er dette nedfelt i det som står om valgfag:

* Disse skal omfatte minst 60 studiepoeng i fag som tilsvarer fag i grunnskolen. Fagene kan være påbygging av fag i obligatorisk del eller nye fag med minst 30 studiepoengs omfang og skal omfatte fagdidaktikk og til vanlig praksisopplæring. Inntil 60 studiepoeng kan være andre skolerelevante studier av ulikt omfang. Institusjonen avgjør om studiene er relevante for arbeid i grunnskolen. Studentene kan rette utdanningen mot lavere trinn i grunnskolen ved å velge flere fag eller mot høyere trinn ved å velge færre fag. *Natur, samfunn og miljø som integrert studietilbud kan defineres som et fagområde i grunnskolen.* (Undertegnades utheving)

Det er ikke urimelig å tolke dette som ei oppfordring om å tilby NSM som valgfag. Faget gis en status der det kan defineres som *et fagområde i grunnskolen*. Dette gjør det mulig å ta NSM både som en del av de 60 studiepoengene grunnskolefag og de 60 studiepoengene med "andre skolerelevante studier". Det ser imidlertid ut til at relativt få høgskoler vil legge inn NSM i studieprogrammet. Det gjør det enda viktigere at vi har dette fagtilbudet ved HiST-ALT, både for å sikre at lærerstudenter nasjonalt kan ta faget og fordi det øker rekrutteringsgrunnlaget vårt eksternt.

4. Ressurser

Obligatorisk NSM for ordinært studium samt realfagsvarianten representerer i år en ressurs på nesten 4000 timer til undervisning og veiledning. Tidligere hadde vi enda flere varianter og enda større ressurs. Faget har i mange år utgjort en betydelig del av sysselsettinga på både samfunnsfag og naturfag. Fra å være et stort fag, vil det heretter uansett ikke bli tilbudt mer enn et valgfag med noen hundre timer (6-700?, dvs. om lag 350 timer i ressurs til samfunnsfagsseksjonen). Det vil neppe være hensiktsmessig å spre denne ressursen på mange lærere, og omfanget er godt i underkant av den ressursen Foros' 30%-stilling på samfunnsfagsseksjonen representerer i dag. Han har i alle de åra faget har eksistert, hatt hele sin stilling på NSM, og ønsker å fortsette med et valgfagtilbud. For denne ressursen er det altså mulig å gi et fagtilbud innafor et viktig fagfelt som kan bidra til å holde studentene på Rotvoll. Om faget går inn, er det vel heller ingen automatikk i at ressursen blir frigjort for bruk på seksjonen?

Konklusjon: HiST-ALT bør fremdeles kunne tilby studentene NSM. Tematikken i faget er svært viktig og kan vanskelig ivaretas på andre måter. Det er dessuten ikke usannsynlig å tenke seg at NSM vil bidra *positivt* til søkningen på valgfag totalt, som at faget vil konkurrere ut andre emner. Det er i alle fall mulig å organisere tilbudet slik at dette problemet minimaliseres. Det er heller ikke slik at faget trenger binde opp tid for mer enn en lærer. Dermed kan resten av seksjonen konsentrere seg om å få mastergradsløpet på beina. Om det kan løse et problem, er det også mulig å flytte denne ressursen over til naturfagseksjonen.

Studievurderingene viser at faget har et godt rykte, og dette vil kunne bidra til rekrutteringa. Gjennom 12-13 år har avdelinga opparbeidet en omfattende kompetanse innen faget. Det er viktig å ta vare på denne.

Håpet er også at prosessen videre vil dreie seg om mulighetene som ligger i å *utvikle gode valgfag i samfunnsfag og natur- og miljøfag og NSM*, mer enn om hvilke fag som skal fjernes.

VEDLEGG NR 4

Høgskolen i Sør-Trøndelag

ALT, 05.11.04

Roar Madsen, samfunnsfagseksjonen

SAMFUNNSFAGLEGE "NSM-OMRÅDE" SOM VERT FØRT VIDARE GJENNOM ANDRE FAGTILBOD

Dette korte oversynet er ein freistnad på å illustrera konkret at mange viktige samfunnsfaglege inn- sikter frå NSM-faget vert og vil verta forvalta vidare i andre fagtilbod som samfunnsfagseksjonen heilt eller delvis er ansvarlege for.

Oversynet er sett opp med utgangspunkt i emnestikkord frå årsplanen for NSM for 2004/2005.

Fag/emneområde	Vert teke opp i faget ...	Merknader
Mennesket i tid og rom (del av emnet økosystem, naturmiljø og lokalsamfunn)	SA 1 Entreprenørskap i skulen	Lokalsamfunnsdelen av emnet økosystem, naturmiljø og lokalsamfunn er del av geografipensum i SA 1. Det same gjeld nært tilknytte natur- og ressursgeografiske problemstillingar Delar av faget Entreprenørskap i skulen (30 stp) ligg og i skjæringspunkt med lokalsamfunnsbiten. Dette gjeld t.d. emne som lokal næringsutvikling, lokaliseringsteori m.m.
Teknologi og miljø	Teknologi og design SD 3 (mastergrad)	I faget Teknologi og design (30 stp) er teknologi og samfunn eit av hovudemna. Koplinga mellom teknologiutvikling, samfunnsutvikling generelt (og naturlegvis miljø spesielt) – og for eksempel demokratiutvikling vil vera tema innanfor faget. I mastergraden i samfunnsfagdidaktikk (i kurset SD 3), er teknologi og samfunnsutvikling særskilt nemnd som eit tilrådd fordjupingsområde, som studentane kan arbeida med i eit omfang av inntil 15 studiepoeng.
Nyare norsk historie: Det moderne Noreg tek form/velferdssamfunnet på godt og vondt Det moderne	SA 1	Historiedelen av SA 1 tek opp dette, men gjev ogso ei breiare innføring i moderne norsk historie enn NSM (naturleg nok) kan gjeva. SA 1 gjev ogso ei breiare innføring av framvoksteren av det moderne for det fyrste fordi me har eit obligatorisk fagemne om framvoksteren av den naturvitskaplege revolusjonen og den kartografiske revolusjonen. For det andre fordi SA 1 ogso tematiserer dette på eit meir globalt nivå i og med at Eric

		Hobsbawms bok Ekstremismens tidsalder er pensum.
Migrasjon og kulturkonflikter, FN/folkeretten og menneskerettane. Den tredje verda: utvikling og miljø	SA 2 SA 1	SA2 – emna ”møte mellom kulturar og religionar” og ”menneskerettar og menneske på flukt” er to av fire hovudtemaområde på SA 2 – studiet. Den historiske dimensjonen for emnet migrasjon og kulturkonflikt kjem dessutan opp i faget SA 1 – som ein del av arbeidet med imperialismens tidsalder, avkoloniseringa, stormaktsrivalisering m.m.. Sider av dette kjem ogso opp i SA 1 i det statsvitskaplege arbeidet med internasjonal politikk.
Globalisering, nasjonalisme og nasjonalstaten	SA 1 Internasjonalt semester	Ein sentral del av statsvitskapsemnet i SA 1. Samfunnsfagseksjonen arbeider med tanke på at globalisering skal vera eit kjerneområde innanfor ein eventuell fellesdel av internasjonalt semester.
”Stoffer, ressurser og kretsløp”	SA 2	Feltet ”ressursar og ressurskonfliktar” er eit av fire hovudtemaområde i SA 2, med særleg fokus på ressursane <i>vatn</i> , <i>olje</i> og <i>land</i> – og særleg knytt til regionen midtausten.

Samfunnsfagseksjonen meiner soleis det er godt grunnlag for å hevda at viktige samfunnsfaglege NSM-relevante temaområder er ført vidare og vil verta ført vidare innanfor eksisterande og planlagde fagtilbod. Dette burde ogso kunne gjeva godt spelerom for tilsette som tidlegare har brukt mykje av arbeidskrafta si innanfor NSM – sjølv om NSM-faget vert lagt ned. Seksjonen ser likevel ikkje bort frå at endå fleire tidlegare NSM-emne kan finna plass i samfunnsfaga. Me trur og at det og vil kunne vera mogeleg å fylgja ein liknande strategi for å føra NSM-innsikter vidare på naturfagsida, men dette er det naturlegvis naturfagseksjonen som kan uttala seg om med størst autoritet.

VEDLEGG 5

HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG

Avdeling for lærer- og tolkeutdanning

Anne Bonnevie Lund

031104

Til Avdelingsstyret

Høgskolen i Sør-Trøndelag, avdeling for lærer- og tolkeutdanning har i dag et særskilt ansvar for å utdanne kompetente lærere til å arbeide innenfor en inkluderende og flerkulturell skole.

Rammeplanen for lærerutdanninga legger føringer for at det flerkulturelle perspektivet skal inn i alle fag. Det er etter mitt skjønn ikke klart nok hva dette konkret vil innebære for oss på avdelinga. Det er viktig å bevisstgjøre oss på om dette er et rent faglig krav eller en mer generell grunnholdning og hvordan disse ulike innfallsvinklene vil kunne synliggjøres i praksis". Det er derfor svært viktig at det settes ned ei gruppe som skal legge grunnlaget for forslag til tiltak på dette området på vårhalvåret 2005."

Regjeringens strategiplan 2004-2009, "Likeverdig utdanning i praksis" beskriver og støtter innhold og framdrift i den 3-årige bacheloren for tospråklige lærere. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom sju høyskoler i Norge. Tilsammen tilbyr disse høyskolene nettbaserte studier som kan utgjøre suppleringer av fag slik at tospråklige lærere får kompetanse som fullverdige lærere eller de kan ta en full 3-årig bachelor som tospråklig lærere og dermed få undervisningskompetanse i flere fag innenfor den norske grunnskolen. (se www.hino.no) Hist alt tilbyr i denne sammenheng 30 studiepoeng i pedagogikk inneværende studieår. I denne sammenhengen er det viktig at vår institusjon er på banen også de kommende årene med tilbud om en utvidet fagportefølje både videre inn mot pedagogikkfaget, men også med tilbud innenfor natur- og miljøfagene samt eventuelt innenfor kunst og håndverksfaget. Her har det vært etterspørsel fra prosjektledelsen om vi kan tilby 30 studiepoeng innenfor natur- og miljøfag kommende studieår. Naturfagseksjonen har fått dette innspillet og stiller seg positive til forslaget. (Se notat fra seksjonsleder på naturfagseksjonen).

Regjeringens strategiplan 2004-2009 sier på s25 følgende: "En stor del av de lærerne som allerede arbeider i skolen møter en flerkulturell virkelighet som utdanningen deres ikke forberedte dem på. Videreutdanning i faget flerkulturell forståelse er derfor viktig for alle lærere".

I denne sammenhengen mener jeg derfor at HISTALT burde kunne tilby 30 studiepoeng innen flerkulturell forståelse for lærere i grunnskolen og for studenter på 4.året. Dette kunne med fordel være et nettbasert studium med helgesamlinger. Samtidig bør studiet være sterkt knyttet inn mot praksisfeltet.

Jeg ser samtidig muligheter for å kunne samle disse studentene og de tospråklige studentene som skal ta pedagogikk 2 på noen fellessamlinger i forbindelse med den flerkulturelle problematikken samtidig som det vil være en spennende mulighet til å skape samarbeidsrelasjoner i praksisfeltet mellom de minoritetsspråklige studentene, 4.årsstudenter og lærere som ønsker å ta videreutdanning innenfor faget flerkulturell forståelse.

Et slikt studium mener jeg samtidig vil være en styrke for institusjonens faglige utvikling innenfor dette fagområdet samtidig som det vil være en viktig ressurs for den gruppen som skal jobbe med profileringen innenfor alle fag i lærerutdanninga.

Hilsen Anne B. Lund

VEDLEGG 6

Avdelingsstyret avd. for lærer- og tolkeutdanning
v/Dekan Arnulf Omdal

Nytt studieprogram

Studiet "Sosialpedagogikk med vekt på ungdomsalder" har fra siden starten i 1994 til det ble tatt av studieprogrammet i 2003, lagt vekt på å gi studentene en innføring i og utvikle kunnskap om det pluralistiske og flerkulturelle moderne samfunnet. Studiet har lagt vekt på å utvikle studentenes innsikt i og forståelse for de sosialiseringsbetingelser dette gir for barn og unge. En utviklingsøkonomisk forståelse og et forebyggende perspektiv har vært sentral i studiet der vi har belyst og problematisert sentrale tema som:

- Det flerkulturelle samfunn
- Sosialisering og kvalifisering
- Ungdom som sosial kategori
- En inkluderende skole
- Tilpassa opplæring
- Sosialpedagogisk arbeid

Det heter fra nåværende fagplan:

"Studiet i Sosialpedagogikk med vekt på ungdomsalder er utvikla for å imøtekomme behovet for sosialpedagogisk kompetanse hos personer som har sosialpedagogiske arbeidsoppgaver overfor barn og ungdom i sitt daglige arbeid innenfor grunnskole, videregående skole og ulike institusjoner. Studiet skal gi kompetanse for arbeid som klassestyrer, sosiallærer og rådgiver i skoleslagene.

Studiet er også relevant for fagpersoner som arbeider med ungdom i andre sammenhenger.

Gjennom studiet skal studentene tilegne seg kunnskap og gjøre erfaringer som øker deres handlingskompetanse i det sosialpedagogiske arbeidet med unge mennesker i dagens og morgendagens samfunn. Økt handlingskompetanse søkes oppnådd gjennom innsikt i problemfeltet som er personlig, strukturell, problemorientert og handlingsorientert.

Sosialpedagogiske kunnskaper skal kunne anvendes til å analysere og forstå ungdoms oppvekstssituasjon og som utgangspunkt for å kunne ta initiativ og ta del i pedagogisk tiltaksarbeid. Det forebyggende perspektivet vil stå sterkt i studiet."

Vi mener at det er flere argumenter for at studiet igjen skal inngå i avdelingens studieprogram:

- Et sosialpedagogisk perspektiv og fagtilbud er etterspurt i grunnskolen og fra grunnskolens lærere der ikke minst perspektivet på ungdom er interessant
- Det er nødvendig med et bredere pedagogisk faglig studietilbud i den 4-årige lærerutdanninga
- Den faglige kompetansen i personalet er stor og det vil være nødvendig med et studietilbud på videreutdanningsnivå for å gi faglige utfordringer som opprettholder, motiverer og utvikler denne kompetansen
- Studietilbudet i sosialpedagogikk er det få av i landet - om ikke det eneste som har fokus på ungdom
- Sosialpedagogikk har sentrale faglige perspektiv som naturlig inngår i avdelingens strategifaglige innhold som: inkludering, det flerkulturelle samfunn, tilpassa opplæring og kultur for læring.
- Studietilbudet kan utvikles og på sikt inngå i en masterutdanning i "Barn og unges oppvekstkår"

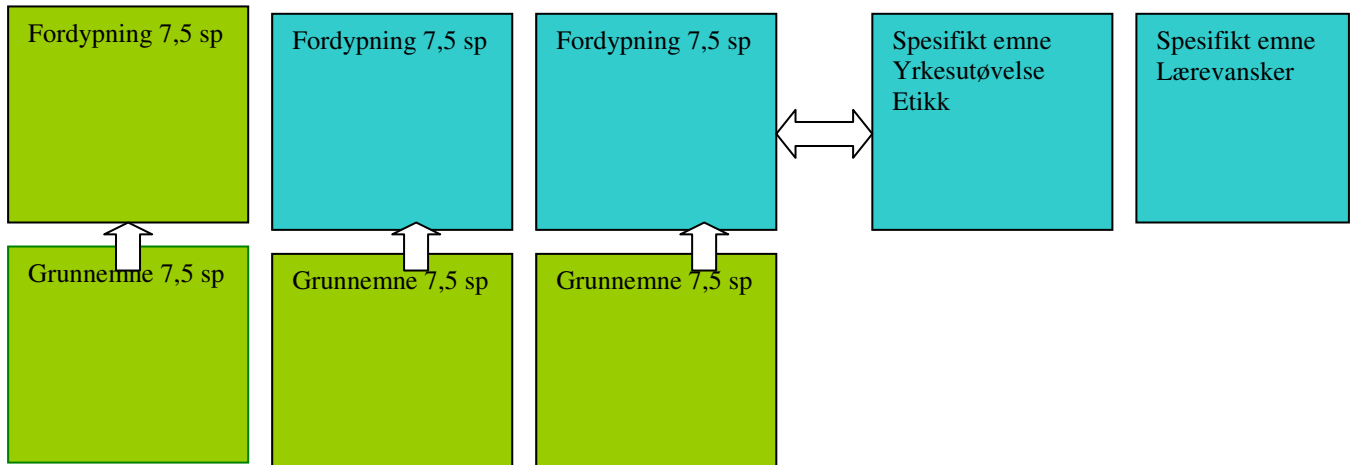
For pedagogikkseksjonen: Anne B. Lund, Bente B. Moen og Svein-Otto Skjærvold

Vedlegg 7

Oversikt over det spesialpedagogiske tilbudet 2004-2005

Spesialpedagogikk 230 (tre grunnemner + en fordypning)

Spesialpedagogikk 330 – to fordypningsemner som ikke ble tatt på sp 230

Spesialpedagogikk 130

Modul 1 Grunnleggende forståelse og variasjoner - Normalitet - Sos-/em. Vansker Mappebidrag	Modul 2 Fagvansker og tilpasset opplæring - Tilrettelegging fag - Inkludering - Tilpasset oppl: IOP/IP Mappebidrag	Modul 3 (Spesial-)pedag. Arbeidsmetoder - Rådgiving - Klasseledelse - Observasjon Mappebidrag
---	--	---

Hei!

Henger meg litt på utspillet ditt, Harald, for informasjonens skyld.

Ved å planlegge sp 330 over ett år, kan man samkjøre sp. 230 og 330 i fordypningsemnene på våren. Dersom dere tar frem min uferdige skisse (vedlegget), vil dere se at sp. 230 er farget grønn. Her er det tre grunnemner og en fordypning i ett av emnene - som da sammen med obligatorisk arbeid gir 30 studiepoeng. Sp 330 er markert med blått. Dette studiet vil ha to egne moduler, og kan ta resten av fordypningsmodulene fra sp 230, altså samkjøring. Det er modellen fra i år - rent bortsett fra at i år kjører vi dobbel pakke på grunn av at det ble bestemt at sp 330 skulle kjøres på høstsemesteret. Drar vi studiet over to semester, blir studiet vesentlig billigere og vi får flere studenter (I fjor, to semester: 35 stud., i år ett semester: 15 studenter).

Trygve Bremnes

On 21 Oct 2004 at 19:11, Harald Lauglo wrote:

Arnulf!

Er det noe håp om nok et år med spes.ped. 3 i 2005/2006? Trygve mener at vi sikkert får nok studenter og planene ligger jo der med årets gjennomføring. Ikke alle tar sikte på en mastergrad.

Harald Lauglo